

რეზიუმე

სტატიაში გაანალიზებულია 2013 წელს რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტის მკვეთრი შემცირების მიზეზები და მასთან დაკავშირებული პრობლემები.

ეკონომიკური ზრდის ტემპის შემცირების ძირითად მიზეზებად მიჩნეულია:

1. გარდამავალი პერიოდით განპირობებული სტრუქტურული ცვლილებები;

2. ნომენკლატურული ბიზნეს—მონოპოლიების არსებობა;

3. ახალი ხელისუფლების მიერ შეთავაზებულ თამაშის წესებთან ნომენკლატურული ბიზნესსექტორის სწრაფი ადაპტირების უუნარობა;

4. ფულის დეფიციტი და ამით გამოწვეული დეფლაცია;

5. წინა წლებში მსესხებლების მიმართ კრედიტორების მიერ განხორციელებული მძარცველური პოლიტიკის შედეგად, მოსახლეობაში უარყოფითი განწყობა—ემოციების ჩამოყალიბება საბანკო-საფინანსო სექტორის მიმართ, რამაც განაპირობა კრედიტებზე მოთხოვნის შემცირება. შესაბამისად, შემცირდა ერთობლივი მოთხოვნაც.

6. ფინანსთა სამინისტროსა და საქართველოს ეროვნული ბანკის არაკოორდინირებული საქმიანობა.

სტატიაში დასაბუთებულია, რომ მოსახლეობის ცხოვრების დონის ცვლილების შესახებ ზუსტი შეფასების განსახორციელებლად, აუცილებელია, ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელთან შედარებით, უპირატესობა მიენიჭოს ეკონომიკური საქმიანობის უფრო ვრცელ და კომპლექსურ მახასიათებლს, კერძოდ კი, ეკონომიკური განვითარების დონეს.

შესაბამისად, დასაბუთებულია, რომ ეკონომიკური ზრდის ჭეშმარიტი ფასეულობა განისაზღვრება არა თავისთავად ეკონომიკური ზრდის ტემპის სიდიდით, არამედ იმით, თუ რამდენად უზრუნველყოფს იგი: საზოგადოების ყველა ფენის კეთილდღეობის დონის გაუმჯობესებას და სიღარიბის დონის შემცირებას, სოციალური დაცვის სისტემის ეფექტიანობის ამაღლებას, ადამიანური კაპიტალის განვითარებას, პროგრესული ინსტიტუციურ—სტრუქტურული ცვლილებების დაჩქარებას და ა. შ.

SUMMARY

Characteristics of Economic Growth in Georgia in 2013

Article offers analysis of the causes of dramatic fall of the real GDP for 2013 and related problems.

The following is regarded as the key reasons of the fall of growth rate:

1. Structural changes caused by the transition period;

2. Existence of nomenclature business monopolies;

3. Inability of the nomenclature business sector to rapidly adapt with the game rules offered by new government;

4. Money deficiency and deflation caused by this;

5. Formation of the population's negative attitudes and emotions to the banking & finance sector due to the robbery policies implemented by the creditors in dealing with the borrowers. This resulted in reduction of demand for the credits and hence reduction of aggregate demand;

6. Poorly coordinated actions of the Ministry of Finance and the National Bank of Georgia.

Article justifies that for accurate evaluation of the change of population's life standards it is necessary to give preference to the wider and more complex index than economic growth, in particular, level of economic development.

Respectively, it argues that the true value of economic growth is determined not by the economic growth rate as such but by the degree of ensuring: improvement of the welfare of all strata of the society and poverty reduction, improvement of effectiveness of social protection system, development of human capital, acceleration of progressive institutional-structural changes etc.

* * * * *

პოლიტიკოსების, ეკონომისტებისა და საინფორმაციო საშუალებების აქტიური განსჯის საგანია 2013 წელს ეკონომიკური ზრდის ტემპის მკვეთრი შემცირების მიზეზები, შედეგები, ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტები და გასატარებელი ღონისძიებები.

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის თანახმად, ეკონომიკური ზრდის ტემპმა 2013 წლის I კვარტალში, გასული წლის შესაბამისი კვარტალის მიმართ, შეადგინა 2,4%, ხოლო 2013 წლის II კვარტალში 1,5%. შესაბამისად, 2013 წლის პირველ ნახევარში ეკონომიკურმა ზრდის ტემპმა შეადგინა 1,9%, ანუ დაახლოებით 3,9—ჯერ ნაკლები — 2012 წლის შესაბამის პერიოდში მიღწეულ დონესთან (7,5%) შედარებით.

ამასთან, 2013 წლის III კვარტალში, მთლიანი შიდა პროდუქტის საშუალო რეალურმა ზრდამ, 2012

ნლის შესაბამისი კვარტლის მიმართ, შეადგინა 1,4%, ხოლო 2013 წლის პირველი ცხრა თვეში 1,7%, ანუ დაახლოებით 4,4—ჯერ ნაკლები — 2012 წლის პირველ ცხრა თვეში მიღწეულ დონესთან (7,5%) შედარებით. 2013 წლის IV კვარტალში კი, წინა წლის შესაბამისი კვარტალის მიმართ, რეალური მშპ გაიზარდა 7,1%-ით, ანუ 2,5-ჯერ უფრო მეტად, ვიდრე 2013 წლის შესაბამისი პერიოდში (2,8%).

საბოლოო ანგარიშით, 2013 წელს ეკონომიკური ზრდის ტემპმა შეადგინა 3,2%, ანუ 1,94-ჯერ ნაკლები ვიდრე 2012 წელს (6,2%).

§ I. ეკონომიკური ზრდის ტემპის შემცირების მიზეზები:

2013 წლისათვის ეკონომიკური აქტივობის დაცემისა და ეკონომიკური ზრდის ტემპების მკვეთრი შემცირების სხვადასხვა მიზეზებს ასახელებენ დღევანდელი და წინა ხელისუფლების წარმომადგენლები, აგრეთვე მათი მხარდამჭერი ეკონომისტები.

არსებული ხელისუფლება და მეცნიერ—ეკონომისტების დიდი ნაწილი ეკონომიკური ზრდის ტემპის შემცირების ძირითად მიზეზებად მიიჩნევენ: 1. გარდამავალი პერიოდით განპირობებულ სტრუქტურულ ცვლილებებს; 2. წინა ხელისუფლებასთან დაახლოებულ—ინტეგრირებული და შესაბამისად, პოლიტიკური წნეხისგან თავისუფალ გარემოში მუშაობას მიუჩვენებელი ნომენკლატურული ბიზნეს—მონოპოლიების არსებობას; 3. ხელისუფლების მიერ შეთავაზებულ თამაშის ახალ წესებთან (იგულისხმება ბიზნესის გათავისუფლება პოლიტიკური წნეხისგან და კონკურენციის პირობებში საქმიანობა) ბიზნესის ადაპტირებისათვის გარკვეული პერიოდის აუცილებლობას; 4. ფულის დეფიციტს; 5. წინა პრეზიდენტის ცალკეულ განცხადებებს, აგრეთვე მის მიერ ვეტოს უფლების გამოყენებით პარლამენტის მიერ მიღებული რიგი კანონების დაბლოკვას და ამით განპირობებულ ნეგატიურ გზავნილებს ადგილობრივი მენარმეთათვის, ხელისუფლების ამა თუ იმ შტოში დასაქმებული წინა ხელისუფლების მხარდამჭერთათვის, უცხოელი ინვესტორებისათვის და პარტნიორი ქვეყნების პოლიტიკური წრეებისათვის; 6. კოჰაბიტაციის პროცესსა და მასთან დაკავშირებულ არასტაბილურ პოლიტიკურ ვითარებას და ა. შ..

წინა ხელისუფლების წარმომადგენლები და მათი მხარდამჭერები ეკონომიკური ზრდის ტემპის შემცირების ძირითად მიზეზებად ასახელებენ: 1. ახალი ხელისუფლების მიერ აღებულ სოციალურ ვალდებულებებს; 2. რეგულაციების გამკაცრებას; 3. გაურკვეველ მოლოდინებსა და არაპროგნოზირებად გარემოს; 4. წინა პრემიერ—მინისტრის მიერ, თანამდებობის დატოვების შესახებ, გადადგომამდე რამდენიმე თვით ადრე გაკეთებულ განცხადებას; 5. პოლიტიკური ოპონენტების დევნასა და მასთან დაკავშირებულ არასტაბილურ პოლიტიკურ ვითარებას და ა. შ..

უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს, რომ წინა პრემიერ—მინისტრის წინასწარი განცხადება გადადგომის შესახებ, როგორც ჩანს, სხვა მიზეზებთან

ერთად, განპირობებული იყო ქვეყანაში არსებული პოლიტიკური კონიუნქტურით, პოლიტიკურ ძალთა განწყობა—განლაგებითა და საგარეო ფაქტორებით. ნებისმიერ შემთხვევაში, აღნიშნული განცხადება მიზნად ისახავდა ქვეყნის შიგნით და გარეთ არსებული გარკვეული ძალების დამოშმინება—განეიტრალებას და ქვეყანაში მაქსიმალურად სტაბილური პოლიტიკური ვითარების შენარჩუნებას. შესაბამისად, ვერანაირ კრიტიკას ვერ უძლებს აღნიშნული განცხადების ტენდენციური შეფასება: ბიზნეს—სექტორის წარმომადგენლებში არასტაბილურობის განცდის ამალგებისა და პოტენციური ინვესტორების მოლოდინების გახანგრძლივების კუთხით. სტაბილური პოლიტიკური ვითარების შენარჩუნება ხომ გრძელვადიანი პოზიტიური განწყობა—მოლოდინების ჩამოყალიბებისა და ბიზნეს—სექტორის აღორძინების ერთ—ერთი აუცილებელი პირობაა.

ქვემოთ დაწვრილებით განვიხილავთ 2013 წლისათვის ეკონომიკური ზრდის ტემპის შემცირების ზოგიერთ ძირითად მიზეზს:

1. წინა ხელისუფლების პერიოდში სამეწარმეო სექტორისადმი შერჩევითი მიდგომის დამკვიდრების შედეგად ბიზნესის მომგებიან სეგმენტებში (სახელმწიფო ტენდერებზე ორიენტირებული სფეროები, განსაკუთრებით კი სამშენებლო სექტორი, აგრეთვე იმპორტ—ექსპორტის სფერო, საბანკო—საფინანსო სექტორი, ფარმაცევტული მომსახურება, ენერგეტიკა და ნავთობ—პროდუქტების მიწოდება და ა. შ.) გაბატონებული მდგომარეობა მოიპოვეს სასაბურე პირობებში მყოფმა მსხვილმა მონოპოლიურმა გაერთიანებებმა, რამაც გამოიწვია არაეფექტიანი, მაღალ—დანახარჯიანი ბიზნეს—სტრუქტურების აღზევება და მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისათვის ხელისშემშლელი გარემო—პირობების ფორმირება. საბოლოო ანგარიშით კი, არსებითად დამახინჯდა მთლიანი შიდა პროდუქტის დარგობრივი სტრუქტურა, ვინაიდან გაიზარდა იმ სექტორების ხვედრითი წილი, რომლებშიც დასაქმებული ნომენკლატურულ—მონოპოლიური ფირმები ხელოვნურად ზრდიდნენ წარმოებაზე განეულ დანახარჯებს და მზა პროდუქციის ღირებულებას.

2012 წლის 1 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ ფორმირებული ახალი მთავრობის განცხადებამ ბიზნესის პოლიტიკური წნეხისგან გათავისუფლებისა და თავისუფალი მეწარმეობისადმი მხარდაჭერის, ანტიმონოპოლიური სამსახურის შექმნისა და კონკურენციის განვითარება—გადრმაგების შესახებ, როგორც ჩანს, არსებითი ხასიათის დისონანსი შეიტანა ნომენკლატურული ბიზნესის წარმომადგენელთა გეგმებში.

მთავრობის აღნიშნული განცხადება ნომენკლატურული ბიზნესისთვის წარმომადგენს შეტყობინებას “თამაშის წესების” რადიკალური შეცვლის შესახებ. პოლიტიკური წნეხისგან თავისუფალ, კონკურენტულ გარემოში, ნომენკლატურულ ბიზნესს რჩება სამი გზა: პირველი, ადაპტირდეს ახალ გარემო—პირობებთან და დაემორჩილოს თა-

მაშის ახალ წესებს, მეორე, შეწყვიტოს საქმიანობა და მესამე, კაპიტალი გაიტანოს უცხოეთის იმ ქვეყნებში, სადაც ხელისუფლების “ქოლგის” ქვეშ გააგრძელებს ჩვეულ საქმიანობას.

საქართველოში, გასულ წელს, გამოიკვეთა სიტუაცია, რომელიც ცხადყოფს, რომ ნომენკლატურული ბიზნესის ერთი ნაწილი (წინა ხელისუფლებასთან ყველაზე მჭიდროდ ინტეგრირებული) საერთოდ ცდილობდა ბიზნესის უცხოეთში გატანას, მეორე ნაწილი (ნაკლებ პოლიტიზებული, ამასთან ყველაზე მარიფათიანი და მოქნილი აზროვნების მქონენი) ახალ მმართველ ძალასთან ინტეგრირების იმედს არ კარგავდა, მასთან მისასვლელ გზებს ეძებდა, რათა ძველებურად, ჩვეულ სტილში გაეგრძელებინა “მოღვაწეობა” საკუთარი მონოპოლისტური მადის დასაკმაყოფილებლად, მესამე ნაწილი (ასევე ნაკლებ პოლიტიზებული, მაგრამ შედარებით პრაგმატული და ინსტიტუციური ცვლილებებისთვის მზადყოფი) კი, მოლოდინის რეჟიმში იყო გადასული და გაფაციცებით აღევნებდა თვალყურს მოვლენების განვითარებას სამთავრობო პრიორიტეტების განსაზღვრისა და საკანონმდებლო-ინსტიტუციური ცვლილებების სფეროში.

ნომენკლატურული ბიზნეს-სექტორის წარმომადგენლების ზემოაღნიშნული ქცევა უარყოფითად აისახა ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე და გასულ წელს მოგვევლინა წარმოების მოცულობის შემცირებისა და ეკონომიკური ზრდის ტემპის დაცემის მნიშვნელოვან ფაქტორად.

გარდამავალ პერიოდში სამეწარმეო სექტორის გარკვეული დეზორგანიზაცია და ეკონომიკური ზრდის ტემპის შემცირება ლოგიკურია, ვინაიდან საზოგადოების სოციალურ-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში მიმდინარე ცვლილებები განაპირობებს გარკვეული კორექტივების შეტანის აუცილებლობას ფასეულობებსა და დასახულ გეგმებში, ასევე იცვლება განწყობილება-მოლოდინებიც. 2003 წლის ნოემბერში ხელისუფლების შეცვლის შემდეგაც, ახალი ხელისუფლების მიერ განსაზღვრული “თამაშის წესების” შესაბამისად ნომენკლატურული ბიზნესის გადაწყობამ გამოიწვია ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის გარკვეული გაუარესება: საქსტატის ინფორმაციით, ეკონომიკური ზრდის ტემპი 2003 წლის 11,1%-დან 2004 წლისათვის დაეცა 5,9%-მდე.

2. 2013 წლისათვის ზედაპირზე ამოტივტივდა წინა წლებში მსესხებლების მიმართ კრედიტორების მიერ განხორციელებული მძარცველური პოლიტიკის შედეგები. როგორც პრესის საშუალებებით გაიჟღერა, ათეულობით ათას ოჯახს დაემუქრა და დღესაც ემუქრება საკუთარი ბინიდან გამოსახლება. აღნიშნული გარემოების საფუძველზე ჩამოყალიბებულმა უარყოფითმა განწყობა-ემოციებმა განაპირობეს კრედიტებზე მოთხოვნის შემცირება, როგორც მცირე და საშუალო მეწარმეების, აგრეთვე მომხმარებლების მხრიდან, რამაც თავის მხრივ გამოიწვია ერთობლივი მოთხოვნის შემცირება.

3. 2013 წლის პირველ ნახევარში სახელმწიფო დანახარჯების სფეროში ობიექტური მიზეზებით განპირობებულმა შეფერხებამ, ანუ მსხვილი ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსების კუთხით გარკვეულმა შეყოვნებამ და შესაბამისად, პროფიციტული საბიუჯეტო პოლიტიკის გატარებამ, თავის მხრივ შეამცირა ერთობლივი მოთხოვნის მოცულობა. თუმცა ამაში ახალი მთავრობის დადანაშაულება არაკორექტულია. არცერთი პასუხისმგებლური მთავრობა ვერ მისცემდა საკუთარ თავს სახელმწიფო შეკვეთების შესრულებაზე ორიენტირებული და წინა ხელისუფლებასთან (ახალი ხელისუფლების მიერ დანაშაულებრივად მიჩნეულის) მჭიდროდ ინტეგრირებულ-შეთვისებული ნომენკლატურული ბიზნესის დაფინანსების უფლებას. ეს იქნებოდა ერთის მხრივ, წინა ხელისუფლების პოლიტიკური სტრუქტურებისა და მათი წარმომადგენლების სახელმწიფოს ხარჯზე დაფინანსების პოლიტიკის, მეორეს მხრივ კი, არაეფექტიანად და მიზანშეუწონლად მიჩნეული პროექტების დაფინანსების გაგრძელება.

ბიუჯეტის შემუშავება-დამტკიცებისას, მსხვილი ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსებასთან დაკავშირებით 2013 წლისთვის მოსალოდნელი პრობლემების პროგნოზირება-გათვალისწინებაში, ახალ ხელისუფლებას, როგორც ჩანს, ხელი შეუშალა 2012 წლის ბოლოსთვის ქვეყანაში არსებულმა მწვავე პოლიტიკურმა ვითარებამ და ფორსმაჟორულმა სიტუაციამ. არადა, ბიუჯეტის შემდგენელთა მხრიდან მეტი პროფესიონალიზმის გამოვლენა და აღნიშნული პრობლემების განჭვრეტა-გათვალისწინება შესაძლებელს გახდიდა ბიუჯეტის სხვა პარამეტრების ისეთი ცვლილებას (მაგალითად, განათლებისა და მეცნიერების სფეროს დაფინანსების გაფართოებას), რაც არ დაუშვებდა, ან მნიშვნელოვნად შეარბილებდა მსხვილი ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსების შეყოვნებით განპირობებულ ერთობლივი მოთხოვნის დაცემას 2013 წლის მანძილზე.

4. ეკონომიკური აქტივობის ხელისშემშლელ ფაქტორად გვევლინება დეფლაცია. IS-LM ერთობლივი მოთხოვნის მოდელის თანახმად როგორც მოულოდნელი, აგრეთვე მოსალოდნელი დეფლაცია იწვევს ერთობლივი მოთხოვნის შემცირებას, რაც განაპირობებს IS მრუდის მარცხნივ გადაადგილებას, შესაბამისად კი ეროვნული შემოსავლის შემცირებას (1. გვ.: 299-300).

საქსტატის ინფორმაციის თანახმად (იხ ცხ.: 1), 2013 წლის დეკემბერში 2012 წლის დეკემბერთან შედარებით, სამომხმარებლო ფასების ინდექსის მიხედვით, ინფლაციის დონემ 2,4 პროცენტი, ხოლო წინა თვესთან შედარებით 1,5 პროცენტი

შეადგინა. ამასთან, იმავე საქსტატის ინფორმაციით, მთლიანი შიდა პროდუქტის დეფლატორი 2013 წლისთვის, წინა წელთან შედარებით, შემცირდა 0.7 პროცენტით. ე. ი. 2013 წლის ბოლოსთვის, სამამულო ნაწარმის მთლიანი ღირებულების ცვლილების ამ უმნიშვნელოვანესი მაჩვენებლის (მშპ-ს დეფლატორის) მიხედვით, დაფიქსირდა დეფლაცია.

ცხ.1. ინფლაცია საქართველოში 2013 წლის მაისი-დეკემბერი

	მაი- სი	ივნ- სი	ივ- ლისი	აგ- ვის- ტო	სექ- ტბ.	ოქ- ტომბ.	ნო- ემბ.	დეკ- ემბ.
2013 წლის კონკრეტული თვე, წინა წლის შესაბამის თვესთან შედარებით	-0,1	0,2	-0,2	-0,4	-1,3	0,2	0,6	2,4
2013 წლის კონკრეტული თვე, წინა თვესთან შედარებით	0,7	-0,6	-1,3	0,0	-0,1	1,5	0,5	1,5

აღსანიშნავია ისიც, რომ სამომხმარებლო ფასების ინდექსის მიხედვით გაანგარიშებული ინფლაციის მაჩვენებელიც, 2013 წლის პირველი სამი კვარტლის მანძილზე, თითქმის ყოველთვის უარყოფითი იყო, ანუ აღნიშნულ პერიოდში, ამ მაჩვენებლის მიხედვითაც ადგილი ჰქონდა დეფლაციას. ასე მაგალითად, 2013 წლის სექტემბერში, 2012 წლის სექტემბერთან შედარებით, სამომხმარებლო ფასების ინდექსის მიხედვით, ინფლაციის დონემ -1,3 პროცენტი, ხოლო წინა თვესთან შედარებით -0,1 პროცენტი შეადგინა. ამასთან, 2013 წლის სამი კვარტლის მონაცემების მიხედვით, მშპ-ს დეფლატორი, წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, შემცირდა 0.8 პროცენტით.

როგორც ვხედავთ, ნებისმიერი შეფასებით, 2013 წლის მანძილზე, სახეზეა როგორც სამომხმარებლო ფასების, აგრეთვე მშპ-ის დეფლატორის შემცირება, რის შედეგადაც ინფლაციის მაჩვენებელი მკვეთრად ჩამორჩება ეროვნული ბანკის მიერ განსაზღვრულ 6 პროცენტიან მიზნობრივ დონეს (სამომხმარებლო ფასების ინდექსის მიხედვით 2013 წლის დეკემბერში ჩამორჩენა შეადგენს 3,6 პროცენტულ პუნქტს, ხოლო მშპ - ის დეფლატორის მიხედვით კი, დაახლოებით 6,7 პროცენტს).

საქართველოს ეროვნული ბანკის თანახმად (2. გვ.: 16-18), დეფლაციის მიზეზებია:

ა) მიწოდების სფეროში მიმდინარე ცვლილებები, კერძოდ: სურსათსა და ენერგომატარებლებზე ფასების შემცირება, საყოფაცხოვრებო მომსახურების გადასახადების შემცირება, იმპორტირებულ პროდუქტიაზე ფასების შემცირება, მოგების მარეგულირების შემცირება და ა. შ.;

ბ) მოთხოვნის სფეროში არსებული ვითარება, კერძოდ: ინვესტიციური მოთხოვნის შემცირება, ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტის შემცირება ბოლო სამი წლის მანძილზე, გაცვლითი კურსის გამყარება და ა. შ.;

გ) ფინანსური ასპექტები, კერძოდ, ეკონომიკური ზრდის შენელებისა და რისკების გაზრდის კვალდაკვალ, საბანკო სექტორის საკრედიტო აქტივობის შემცირება.

დეფლაციის გამომწვევ ადრეულ მიზეზებს შორის მითითებული არ არის მონეტარული ფაქტორი. ეკონომიკურ თეორიაში დასაბუთებულია, რომ ინფლაციის გადრმავეებისა და დროში გახანგრძლივების მიზეზს, მიუხედავად მისი გამომწვევი ფაქტორებისა, ყოველთვის წარმოადგენს ფულის მასის გადიდება. ანალოგიურად, დეფლაციაც, მიუხედავად მისი გამომწვევი მიზეზებისა, დიდხანს ვერ გაგრძელდება ფულის მასის შესაბამისი შემცირების გარეშე.

საქართველოს ეროვნული ბანკის ინფორმაციის თანახმად (3. გვ.: 12), ბანკებს გარეთ არსებული ნაღდი ფულის (M_0) მოცულობა, 2012 წლის დეკემბერთან (1550028 ათასი ლარი) შედარებით, 2013 წლის პირველ კვარტალში შემცირდა 132,9 მილიონი ლარით და შეადგინა 1417119 ათასი ლარი, შემდეგ მეორე კვარტალში გაიზარდა 71,9 მილიონი ლარით და შეადგინა 1489096 მილიონი ლარი, რის შედეგადაც ივნისის ბოლოსთვის მისი მოცულობა 60,9 მილიონი ლარით ჩამორჩა 2012 წლის დეკემბრის მაჩვენებელს.

ეროვნული ბანკის მონეტარულ პოლიტიკა ხასიათდება ერთგვარი კანონზომიერებით: ყოველი წლის საწყის თვეებში ბანკებს გარეთ არსებული ნაღდი ფულის მოცულობა ჩამორჩება წინა წლის დეკემბრის თვის მაჩვენებელს. ასე მაგალითად, 2009 წელს აღნიშნული ჩამორჩენა გრძელდებოდა 7 თვე (იანვარ-ივლისის პერიოდში), 2010 წელს 4 თვე (იანვარ-აპრილში), 2011 წელს მთელი 11 თვის, ანუ იანვარ-ნოემბრის მანძილზე (სწორედ 2011 წლიდან დაიწყო საქართველოში დეფლაციური პროცესების განვითარება), 2012 წელს 7 თვე, 2013 წელს კი 6 თვე. ფულის მასის ასეთი დინამიკა ლოგიკურია, ვიანაიდან ეკონომიკური აქტიურობა შედარებით დაბალია წლის პირველ ნახევარში, იზრდება მეორე ნახევარში და პიკს აღწევს მეოთხე კვარტალში. მიუხედავად ამისა, აღნიშნული კანონზომიერების ფარგლებშიც, ზოგჯერ აუცილებელია კორექტივების შეტანა – ეკონომიკაში არსებული ვითარების გათვალისწინებით. ე.ი. როცა მოსალოდნელია ინფლაციური პროცესების გადრმავეება, მაშინ, რა თქმა უნდა, წლის საწყის პერიოდში გამართლებულია მიმოქცევაში არსებული ნაღდი ფულის შემცირება, მაგრამ მაშინ, როცა სახეზეა დეფლაცია, ასეთი პოლიტიკის განხორციელება, ყოველად მიუღებელია.

2010 წელს სამომხმარებლო ფასების ინფლაციის მაჩვენებელი (11,2%) ერთ-ერთი ყველაზე

მაღალი იყო ბოლო ათი წლის მანძილზე (იხ. ცხრ. 2). 2011 წლისთვის გატარებული უმკაცრესი მონეტარული პოლიტიკის შედეგად ინფლაციის ტემპი დაეცა 2%-მდე, ანუ 4%-ით ჩამორჩა მიზნობრივ მაჩვენებელს. 2012 წლის საწყისი 7 თვისა და მიმდინარე წლის საწყისი 6 თვის მანძილზე მიმოქცევაში არსებული ფულის მასის შემდგომმა შემცირებამ გამოიწვია დეფლაციური პროცესების გაღრმავება. შესაბამისად, დეფლაციის მაჩვენებელმა 2012 წელს შეადგინა -1,4%, ხოლო 2013 წლის სექტემბერში -1,1% (2012 წლის დეკემბრის მიმართ). 2011–2013 წლებში ინფლაციის მაჩვენებლის დინამიკა ცხადყოფს ამ წლებში განხორციელებული მონეტარული პოლიტიკის არამართებულობას, რადგან დეფლაცია ისეთივე საშიში მოვლენაა, როგორცაა მაღალი და არასტაბილური ინფლაცია.

ცხ.:2. სამომხმარებლო ფასების ინდექსის მიხედვით ინფლაცია საქართველოში 2006-2013წწ

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
დეკემბერი წინა წლის დეკემბერთან	108,8	111,0	105,5	103,0	111,2	102,0	98,6	102,4

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

დეფლაცია ნიშნავს სამენარმოო საქმიანობიდან და განხორციელებული ინვესტიციებიდან დაგეგმილზე ნაკლები ფულადი შემოსავლისა და ნაკლები ფულადი მოგების მიღებას, შესაბამისად ნიშნავს მოგების დაგეგმილი საშუალო ნორმის ვერმიღებას, რაც თავისთავად ამცირებს შემდგომ ინვესტიციურ მოთხოვნას.

დეფლაცია განაპირობებს მსესხებლების მიერ ადრე აღებული და მიმდინარე ეტაპზე დასაბრუნებელი კრედიტების გაძვირებას — პროცენტის რეალური განაკვეთის ამაღლების შედეგად, რაც ამცირებს მათ მიერ მისაღებ მოგების ნორმას და/ან აუარესებს მათ ფინანსურ მდგომარეობას. აღნიშნულის შედეგად, დეფლაცია უარყოფითად აისახება ერთობლივ მოთხოვნაზე (შემცირდება როგორც ინვესტიციური, აგრეთვე სამომხმარებლო მოთხოვნა).

გვერდს ვერ აეუვლით იმ ფაქტსაც, რომ დეფლაციის შედეგად, მიკროდონეზე, მოგების საშუალო ნორმის დეფლაციამდე არსებული დონის უზრუნველყოფი ზღვრული დანახარჯები მეტი აღმოჩნდება ზღვრულ შემოსავალზე, შესაბამისად, დეფლაციის შედეგად ცალკეული ფირმისთვის მცირდება ზღვრული დანახარჯების ის დონე, რომლის დროსაც მისი ერთობლივი მოგება აღწევს მაქსიმალურ მნიშვნელობას, რაც განაპირობებს წარმოების მოცულობის საყოველთაო (მაკროდონეზე) შემცირებას.

ინფლაციის გარკვეული ზომიერი დონის არსებობა აუცილებელია ეკონომიკის, განსაკუთრებით კი რიგი პოსტკომუნისტური და/ან განვითარებადი

ქვეყნების ეკონომიკების შეუფერხებელი განვითარებისათვის. აღნიშნულ ქვეყნებში მაღალი უმუშევრობის დონის პერმანენტული არსებობის შედეგად სამუშაო ძალის მნიშვნელოვან ნაწილს არ გააჩნია მოთხოვნადი პროფესია და/ან შესაბამისი კვალიფიკაცია. ასეთ პირობებში პროდუქციის წარმოების მოცულობის გადიდება მიიღწევა:

ა) დასაქმებული მუშახელის კვალიფიკაციისა და უნარ-ჩვევების, შესაბამისად მათი მწარმოებლურობის ამაღლებით. საშუალო ხელფასისა და მწარმოებლურობის თანაბარი პროპორციით ზრდის შემთხვევაში პროდუქციის ერთეულზე დანახარჯები დარჩება უცვლელი და საფუძველი არ არსებობს ფასების ზრდისათვის. თუმცა სხვადასხვა ობიექტური მიზეზების, მაგალითად, შრომის კანონმდებლობის გაუმჯობესება—გაადამიანურებისა და პროფკავშირების გააქტიურების, აგრეთვე კვალიფიციური მუშახელის გადასაბირებლად კონკურენციის გაღრმავების შედეგად, საშუალო ხელფასი მწარმოებლურობის ამაღლებასთან შედარებით უფრო მაღალი ტემპით დროგამოშვებით აუცილებლად გაიზრდება, რაც განაპირობებს პროდუქციის ერთეულზე დანახარჯების ზრდას, შესაბამისად კი ფასების დონის გარკვეული ზრდის აუცილებლობას.

ბ) დაბალკვალიფიციურულ უმუშევართა დასაქმებითა და მათ სწავლებასა და კვალიფიკაციის ამაღლებაზე დანახარჯების გაწევით, რაც ნებისმიერ შემთხვევაში იწვევს პროდუქციის ერთეულის წარმოებაზე გაწეული დანახარჯების გადიდებას, რაც თავის მხრივ განაპირობებს ფასების საერთო დონის ზრდის აუცილებლობას.

გ) გასათვალისწინებელია ისიც, რომ პროდუქციის გამოშვების გადიდება მოითხოვს ნედლეულის ახალი წყაროების და გასაღების ახალი ბაზრების მოძიებას, რაც თავის მხრივ დაკავშირებულია დამატებით დანახარჯებთან. შესაბამისად იზრდება პროდუქციის ერთეულზე დანახარჯებიც, რომლის ასანაზღაურებლად აუცილებელია ფასების დონის ზრდა.

5. კოორდინაციის არარსებობა ფინანსთა სამინისტროსა და საქართველოს ეროვნული ბანკის საქმიანობაში. 2013 წელს, ფინანსთა სამინისტროს მიერ პროფიციტული საბიუჯეტო პოლიტიკის გატარების ფონზე, ეროვნულ ბანკის მხრიდან მიზანშეწონილი იყო ბევრად უფრო რბილი მონეტარული პოლიტიკის გატარება ერთობლივი მოთხოვნის სტიმულირების მიზნით. ე.ი. ეროვნულ ბანკს, წესით და რიგით, ასეთი პოლიტიკის გატარებით უნდა შეევსო პროფიციტული საბიუჯეტო პოლიტიკის შედეგად ერთობლივ მოთხოვნაში წარმოქმნილი დეფიციტი. მოვლენები ასე რომ არ განვითარდა, ამაში დამნაშავე, სათანადო კოორდინაციის უქონლობასთან ერთად, ალბათ აღნიშნულ უწყებებს შორის უნდობლობის ფაქტორის არსებობაცაა.

ეკონომიკური ზრდის ტემპის შემცირების მოკლევადიანი შედეგები გარდამავალი ეკონომიკის თავისებურებათა გათვალისწინებით

ეკონომიკური ზრდის ტემპი საშუალებას გვა-

ძლევს რაოდენობრივად შევადგასოთ საანგარიშო პერიოდის მანძილზე ქვეყნის მასშტაბით განხორციელებული ეკონომიკური საქმიანობის შედეგები.

ეკონომიკური ზრდის ტემპის საფუძველზე აგრეთვე შესაძლებელია ქვეყნის სანარმოო—ეკონომიკური პოტენციალის გამოყენების დონის, ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობისა და წარმოების ეფექტიანობის, აგრეთვე ცხოვრების საშუალო დონის ამალვების შეფასება. მიუხედავად ამისა, ეკონომიკაში არსებული რეალური ვითარებისა და მასში მიმდინარე დინამიური პროცესების სრულყოფილი ანალიზი წარმოუდგენელია ეკონომიკური ზრდის ხარისხობრივი მახასიათებლების (სიღარიბის დონე, სოციალურ სამართლიანობასა და ეფექტიანობას შორის არსებული ბალანსი, შესაძლებლობებისა და შედეგების განაწილების სფეროში არსებული მდგომარეობა, მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვისა და განათლების სფეროებში არსებული ვითარება და ა. შ.) ცვლილების თავისებურების, აგრეთვე ინსტიტუციურ—სტრუქტურული ცვლილებების ხასიათის შეფასების გარეშე. ამის შესახებ საუბარია მსოფლიო ბანკის 2005 წლის მოხსენებაში (4. გვ. 1-16).

ე. ი. მხოლოდ ეკონომიკური ზრდის ტემპის მაჩვენებელი საკმარისი არ არის ეკონომიკაში მიმდინარე თვისობრივი ცვლილებების და ქვეყნის სოციალურ—ეკონომიკური განვითარების დონის ზუსტი შეფასებისათვის. ეკონომიკური საქმიანობის რაოდენობრივი მახასიათებლების ცვლილების ხასიათი უნდა განვიხილოთ ხარისხობრივი მახასიათებლების დინამიკასთან მჭიდრო კავშირში, რაც ეკონომიკურ ზრდასთან შედარებით, ეკონომიკური საქმიანობის უფრო ვრცელი და კომპლექსური მახასიათებლის, კერძოდ კი, ეკონომიკური განვითარების დონის შეფასების საშუალებას მოგვცემს.

ეკონომიკური ზრდა ეკონომიკური განვითარების შემადგენელი ნაწილია. იგი გულისხმობს, როგორც ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპების მიღწევას, აგრეთვე ეკონომიკური საქმიანობის ხარისხობრივი მახასიათებლების გაუმჯობესებას. ე.ი. ეკონომიკური განვითარება ეკონომიკური საქმიანობის რაოდენობრივი მახასიათებლების ამალვების, ეფექტიანი ეკონომიკური საქმიანობისათვის აუცილებელი ცივილური პირობების (მაკროეკონომიკური, სამართლებრივ-ინსტიტუციური, პოლიტიკური, სოციალური) ფორმირების, სოციალურ სამართლიანობასა და ეფექტიანობას შორის გონივრული ბალანსის უზრუნველყოფის, ეროვნული მეურნეობის პროგრესული დარგობრივი სტრუქტურის ჩამოყალიბების, ცხოვრების ხარისხის საყოველთაო, საზოგადოების ყველა ფენისათვის ხელმისაწვდომი გაუმჯობესებისა და ა.შ. ერთიანი პროცესია [5. გვ. 242-273].

ამრიგად, ეკონომიკური განვითარება ეკონომიკური ზრდის სინონიმი არ არის. იგი შინაარსობრივად ბევრად უფრო ტევადი ცნებაა, ვიდრე ეკონომიკური ზრდა. უფრო მეტიც, ეკონომიკური ზრდის მაღალ ტემპების პარალელურად შესა-

ძლოა აღინიშნოს ეკონომიკური განვითარების დანარჩენი კომპონენტების არსებითი გაზარდებაც. ასე მაგალითად, საქართველოში, 2004–2012 წლებში, ეკონომიკური ზრდის შედარებით მაღალი მაჩვენებლების პირობებში, აღინიშნა უმუშევრობის ზრდა (საქსტატის მონაცემების თანახმად უმუშევრობის დონემ 2005 წლისათვის შეადგინა 13,8%, ხოლო 2012 წლისათვის 15%), უთანაბრობის გაღრმავება შემოსავლების განაწილებაში და სიღარიბის დონის ამალვება (საარსებო მინიმუმის გაანგარიშების მეთოდიკა 2006 წლიდან არსებითად დამახინჯდა. ამიტომ სიღარიბის რეალურ დონეზე ასე თუ ისე შეგვიძლია ვიმსჯელოთ მხოლოდ რეგისტრირებული სიღარიბის, ანუ სიღარიბის ზღვარს ქვევით მყოფი მოსახლეობის წილის ცვლილებით მოსახლეობის მთლიან რიცხოვნობაში. აღნიშნული მაჩვენებლის მნიშვნელობა 2007 წლის 6,4%-დან 2012 წლისათვის ამალვებულია 9,7%-მდე). ამასთან, არ შექმნილა მოსახლეობის დაბალშემოსავლიანი ფენების ჯანმრთელობის დაცვის, განათლების დონის ამალვებისა და სოციალური უზრუნველყოფის ეფექტიანი სისტემა, არ გაუმჯობესებულა ეროვნული მეურნეობის დარგობრივი სტრუქტურა, არ შექმნილა ხელისუფლებისგან დამოუკიდებელი ბიზნესის, მ.შ. მცირე და საშუალო ბიზნესის, განვითარებისათვის აუცილებელი გარემო პირობები.

ამგვარად, თუკი ეკონომიკურ ზრდას და ეკონომიკურ განვითარებას განვიხილავთ ეკონომიკური საქმიანობის დამოუკიდებელ მახასიათებლებად, ანუ თუკი ეკონომიკურ ზრდას გამოვაცალკევებთ ეკონომიკური განვითარების პროცესისგან (სინამდვილეში, როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ, ეკონომიკური განვითარება, სხვა მახასიათებლებთან ერთად, მოიცავს ეკონომიკურ ზრდასაც), მაშინ ცხადია, რომ საქართველოში, 2004–2012 წლებში, აღვიღო კჰონდა ეკონომიკურ ზრდას – ეკონომიკური განვითარების გარეშე.

ზემოაღნიშნულიდან აშკარაა, რომ ეკონომიკური ზრდის ჭეშმარიტი ფასეულობა განისაზღვრება არა თავისთავად ეკონომიკური ზრდის ტემპის სიდიდითა და შესაბამისად, პროდუქციის გამოშვების მოცულობის გადიდებით, არამედ იმით, თუ რამდენად უზრუნველყოფს იგი: საზოგადოების ყველა ფენის კეთილდღეობის დონის შედარებით თანაბარზომიერ ამალვებას და სიღარიბის დონის შემცირებას, სოციალური დაცვის სისტემის ეფექტიანობის ამალვებას, ადამიანური კაპიტალის განვითარებას, პროგრესული ინსტიტუციურ—სტრუქტურული ცვლილებების დაჩქარებას და ა. შ.

ე.ი. საზოგადოების ეკონომიკური განვითარებისათვის, საზოგადოების კეთილდღეობის საყოველთაო ამალვებისათვის აუცილებელია არა ეკონომიკური ზრდა ეკონომიკური ზრდის მიზნით, არამედ ისეთი ეკონომიკური ზრდა, რომელ-

იც მეტ-ნაკლებად თანაბარზომიერად აისახება საზოგადოების ყველა წევრის კეთილდღეობაზე და შექმნის პირობებს ქვეყნის შემდგომი აღორძინებისათვის.

საქართველოში 2004–2012 წლების ეკონომიკური ზრდის შედეგად, როგორც ზემოთ აღნიშნეთ, ეკონომიკური განვითარების სხვა მახასიათებლები არ გაუმჯობესებულა, პირიქით, რიგი მათგანი არსებითად გაუარესდა. შესაბამისად, უმნიშვნელოა აღნიშნული ეკონომიკური ზრდის სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტი. ამას ნაწილობრივ ავსებენ ნაციონალური მოძრაობის ცალკეული ღონისძიებებიც, როცა აღნიშნავენ, რომ მათ ვერ უზრუნველყვეს ეკონომიკური ზრდის კეთილშეშეობითი შედეგების ასახვა ცალკეული ოჯახების კეთილდღეობაზე. ამასვე ადასტურებს ყოფილი ხელისუფლების მიერ არჩევნების მწარედ წაგება იმ რეგიონებსა და ქალაქებში, სადაც მან განახორციელა ყველაზე მსხვილი ინფრასტრუქტურული პროექტები. როგორც ჩანს აღნიშნული ობიექტების მშენებლობა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების მიმდინარე ეტაპზე იყო ყოველად გაუგებარი, დაუსაბუთებელი და მეტისმეტად ხარჯიანი: მათგან მოსალოდნელი სოციალურ-ეკონომიკური და ეგრეთწოდებული “იმიჯ-შემქმნელი” შედეგები მინიმალურ ღონეზეც კი ვერ უზრუნველყოფს მათზე გაწეული კოლოსალური დანახარჯების ანაზღაურებას. მთავარი კი ისაა, რომ აღნიშნული ობიექტების მშენებლობით არ გაუმჯობესებულა შესაბამის რეგიონებსა და ქალაქებში მცხოვრები მოსახლეობის უმრავლესობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა.

ყოფილ სსრკ-შიც ეკონომიკურ ზრდა ნაწილობრივ მიიღწეოდა მაღალ დანახარჯებიანი და ეკონომიკურად გაუმართლებელი გიგანტური ობიექტების მშენებლობით, მასხალატევადი, ხშირ შემთხვევაში უხარისხო და მოთხოვნის არ მქონე პროდუქციის წარმოებით. ასეთმა არაეფექტიანმა წარმოების სისტემამ კატალიზატორის როლი შეასრულა სსრკ-ს დაშლაში.

2012 წლის პირველი ოქტომბრის არჩევნების შემდეგ საქართველოში ჩამოყალიბდა უნიკალური ვითარება, რაც გამოიხატება იმაში, რომ წინა პერიოდში მიღწეულმა ეკონომიკური ზრდის შედეგებით მაღალი ტემპებმა (ეკონომიკური განვითარების სხვა კომპონენტების გაუმჯობესების გარეშე), სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტების გარკვეული კორექტირების შემთხვევაში, ეკონომიკური ზრდის დაბალი ტემპის პირობებშიც კი შესაძლებელი გახადა მოსახლეობის უმრავლესობის ცხოვრების პირობების გაუმჯობესება და ეკონომიკური განვითარების შედეგებით მაღალი ღონის მიღწევა, ოღონდ მოკლევადიან პერსპექტივაში. გრძელვადიან პერიოდისათვის საყოველთაო ეკონომიკური განვითარების უზრუნველსაყოფად, რატომ უნდა, აუცილებელია ეკონომიკური ზრდის

ტემპის მნიშვნელოვანი ამაღლება და სტრუქტურულ-ინსტიტუციური ცვლილებების დაჩქარება. საწინააღმდეგო შემთხვევაში, არათუ წინსვლა, არამედ ეკონომიკური განვითარების არსებული ღონის შენარჩუნებაც კი სანატრელი გაგვიხდება.

როგორც წესი, ეკონომიკური განვითარების უზრუნველსაყოფად აუცილებელია ეკონომიკური, პოლიტიკური და ეთიკური თვალსაზრისით გამართლებული ბალანსის დაცვა სოციალურ სამართლიანობასა და ეფექტიანობას შორის. წინა ხელისუფლების პირობებში აღნიშნული ბალანსი აშკარად დარღვეული იყო დამახინჯებულად გააზრებული ეფექტიანობის სასარგებლოდ. მაგალითად, მსხვილ, ნომენკლატურულ ბიზნესის წარმომადგენლებსა და უცხოელ ინვესტორებს ხელისუფლებისგან სრული კარტ-ბლანში ჰქონდათ მიცემული მცირე და საშუალო მეწარმეებისა და განსაკუთრებით, დაქირავებული შრომით დასაქმებულთა ხარჯზე. ამის თვალსაჩინოებისათვის ძველი შრომის კოდექსიც კმარა, რომლის წყალობითაც დაქირავებული მუშახელი სრულიად უუფლებო მდგომარეობაში იყო ჩაყენებული, ვინაიდან დამქირავებელს შეეძლო დასაქმებულის სამუშაოდან განთავისუფლება უმიზეზოდ და წინასწარი გაფრთხილების გარეშე.

2012 წლის 1 ოქტომბრის არჩევნებში გამარჯვებულმა ძალამ უპირველეს მიზნად გამოაცხადა მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესება, ანუ მიზნად დაისახა სოციალურ სამართლიანობასა და ეკონომიკურ ეფექტიანობას შორის წინა წლებში დარღვეული გონივრული ბალანსის აღდგენა და ამ გზით გრძელვადიან პერსპექტივაში ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური აღორძინებისათვის აუცილებელი წინამძღვრების მომზადება. კერძოდ, დაისახა ღონისძიებები მოსახლეობის საყოველთაო დაზღვევის, საჯარო სკოლის მოსწავლეებისათვის წიგნების უფასოდ დარიგების, პრიორიტეტულ საბაკალავრო მიმართულებებზე ჩარიცხულთა უფასო განათლების, პენსიების ამაღლების, ტარიფების შემცირების, შრომითი კანონმდებლობის სრულყოფა-გაუმჯობესების და ა. შ. სფეროებში.

აღნიშნული ღონისძიებების განხორციელებამ თავისთავად გამოიწვია მოსახლეობის, განსაკუთრებით კი დაბადშემოსავლიანი ფენების ცხოვრების პირობების გარკვეული გაუმჯობესება, რაც გრძელვადიან პერიოდისათვის ხელს შეუწყობს მათი განათლების ღონის, შესაბამისად კი, შრომის ბაზარზე მათი კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას.

მთავრობის განცხადებით, აღნიშნული ღონისძიებების პარალელურად მიმდინარეობს მუშაობა ბიზნესის სახელისუფლო წნეხისგან განთავისუფლებისა და თავისუფალი ბიზნესის განვითარების მიზნით, კერძოდ ბიზნესის ეფექტიანი ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი სამართლებრივ-ინსტიტუციური გარემოს ფორმირების,

აგრეთვე სხვადასხვა ინვესტიციური, თუ სადაზღვევო ფონდების განვითარების მიმართულებით და ა. შ..

2013 წელს გატარებული ღონისძიებები, მიუხედავად ეკონომიკური ზრდის დაბალი ტემპისა, ცალსახად ადასტურებენ ქვეყანაში მოკლევადიანი ეკონომიკური განვითარების პროცესს. გრძელვადიან პერსპექტივაში მაღალი ტემპებით ზრდის უნარის მქონე კონკურენტუნარიანი ეკონომიკური სისტემის ფორმირების მიზნით კი, აუცილებელია ინსტიტუციურ-სტრუქტურული ცვლილებების დაჩქარება და როგორც ბიზნეს-სექტორის წარმომადგენლებში, აგრეთვე მთლიანად მოსახლეობაში ოპტიმისტური განწყობა-მოლოდინების ფორმირების ხელშეწყობა.

ამრიგად, საქართველოში, 2013 წლის ცალკეულ კვარტლებში დაფიქსირებული ეკონომიკური ზრდის ტემპის არასასურველი დონეები, შესაბამისად, მთლიანად 2013 წლისთვის ეკონომიკური ზრდის დაბალი ტემპიც, თავისთავად არ წარმოადგენს კატასტროფას – ეკონომიკური განვითარების სხვა მახასიათებლების გაუმჯობესების შედეგად (ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ეკონომიკაში ყველაფერი კარგადაა. ეკონომიკური ზრდის წინასწარ განსაზღვრული მიზნობრივი მაჩვენებლის (6,1%) მიღწევის შემთხვევაში ბევრად უკეთესი შედეგების მიღება იქნებოდა შესაძლებელი ეკონომიკური განვითარების დანარჩენი კომპონენტების მიხედვით, მ.შ. გარკვეულწილად გაიზრდებოდა დასაქმებულთა შემოსავლებიც).

ამრიგად, აღნიშნული ოპტიმისტური დასკვნა მისაღებია მხოლოდ 2013 წლისათვის, ანუ მოკლევადიანი გარდამავალი პერიოდისათვის.

გრძელვადიანი პერიოდისათვის, ანუ 2014 წლიდან, აუცილებელია ეკონომიკური ზრდის შედარებით მაღალი ტემპების მიღწევა, წინააღმდეგ შემთხვევაში მოსალოდნელია ნეგატიური ეკონომიკური განვითარება – მისი ყველა კომპონენტის ჩათვლით. პარალელურად გარდაუვალია სოციალური და პოლიტიკური დაძაბულობის ზრდა, ვინაიდან მშვიდობიან პერიოდში ხალხი არ შეურიგდება ეკონომიკური პირობების არსებით გაუარესებას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Mankiw N. G. macroeconomics, fifth edition, 2001.
2. https://www.nbg.gov.ge/uploads/publications/inflationreport/2013/publish_ir_november2013.pdf
3. <https://www.nbg.gov.ge/uploads/publications/bulletinstatistics/statbiul/2013/bulletindecember-2013geo.pdf>
4. World development report 2006: Equity and development. A copublication of The World Bank and Oxford University Press. 2005.
5. ბარათაშვილი ე., ზარანდია ჯ., აბრალავა ა. რეგიონალიზმი: თეორია და პრაქტიკა. თბ., 2009.